

מזו באר הגולה

הלכות פסח סימן תנב

ג תשכ"ב באר
ד תרל"ז פסק ב
דפוסים בשם הרמב"ם

קדם שש: ב (יד) יגש לזוהר (טו) מלהגעיל כלי הפשוט וכלי חלב (טז) יבא קינדו, אלא-אספן (יז) אחר מהם (יח) אינו (יט) פניומו, וכל-שכן (יט) כלי של (יז) אסור. על-כן נהגו שלא להגעיל (ז) (כ) שום כלי פניומו: ג ילא יניח פלים הרבה (כא) לתוף כלי ונגעילם יחד (כב) (אם (טו) נוגעים זה בזה):

באר היטב

מקשה מדאמרין שם: קענה פשוט שהודחה ביונה חולבת סמרה, וסרין דהתם דיעבה, ופריח דחה סכנתו הלא הוי גיט בר גיט דהתרא, אלא דפסיק דתקרא לכמהלה הוא לסכנת פוקקים דלימ גיט בר גיט פי השקמים מתעבדים בפיה במים. קמב המיא: אפלו שלחנות ישפשוף ופה וישקה אחר השפשוף מעליע שלא יהיו ביי, ויהיו קגבין מן המים גזגין שקא יצטנו מהן הרותחין, וזהו לשפף עליהם בריחות ולא עיי וריקה פאורי דנה לא מחשב ערוי ועין יד סימן צב. וזהו שישפוף מן הכלי שבשל בו המים, ולא ישאב עם כלי אחר מהקדרה ולערות עליהן להגעיל, דנה מקרי כלי שני, אכן אם שוקה את הכלי ששואב עמו תוף הקדרה שפעלק המים רתיחתו מקרי שפיר כלי ראשון, עין ט"ז בידי סימן צב, עכ"ל בשם מהרי"ל. ועין ח"י, ועין לעיל סימן תנא ט"ק מג: (ט"ו) נוגעים, ולענין טבילת פלים אין קפידא וישם פלוי הפציעתו.

קדם ה', וכ"כ בפ"ח, וכתב מהרי"ל ומט"מ ומנהגים יוש להגעיל שלשה ימים קדם פסח, וכתב סי"ח סימן תשל"א: בעל הורה הבק בהגעלה הוא יגעיל, וזהו נכון, ועמ"ל: (לא) בקנה, פי שחובב אותם בפעם אי ביונה ואין סי ביונה נגד שום אי טעון, ויצטנו דיעבד עין בידי סימן צה ט"ג, ועין סימן תקט פמג"א סי"ק יא טעם לאותם הנהגים שלא להגעיל כל-חלב לאכל בו פשוט או אפסא: (יז) ב"י, או אפסא סי נגהו, וכל זה בשאר ימות השנה או פע"פ קדם שעה ה', משאיכא אחיכ צריך לזוהר בכל אחר מהן שלא יזהו ביי או סי כמבאר: (יג) אסור, שצריך לשימא שאינו ביי או במים סי נגהו וזו ספר להגעיל אפלו הכלי של אסור תחלה: (ז) שום כלי, אפלו לבדו וקדם שעה ה' וגם יש סי, משום ונהה דגלי של אסור ולא מהני לה הגעלה כל זמן שהוא ביי שחזור ובולע ספיר-הגעלה ילא שיק בו גיט בר גיט דהתרא, וישוף יד סימן צה

משנה ברורה

הוא נותן-טעם בר נותן-טעם דהתרא ולא קשיב טעם, ויכול לעשות אחר הגעלה (כ) מכל אחד מה שתיצעה, פשוט או חלב: (יח) אינו פניומו, והוא הדין אפלו שניהם בניומו (כא) אלא שיש ששים נגד כלי אחר מהם, דאז פליטתו נחפשל והוי כמאן דליטא, וכל זה בשאר ימות השנה ומשום אסור פשוט וחלב, או בערב-פסח קדם שעה חמישית, מה שאין כן אחר-כך צריך לזוהר בכל אחר שלא יהיה פניומו או שיהיה ששים נגד פלם, ונב"ל בסעף-קטן יג: (יט) כלי של אסור, פרוש, אף שפגעילה בעצמה (כז) יש לזוהר שלא יהיה פניומו מעת שגשמשמה פה האסור, או שיהיה במים ששים נגהו כדי שלא יאסר אם יחזר ויבלע את פליטתו: (כ) שום כלי פניומו, ודעה לומר (כג) בין מפשוט לחלב או סמסין למצה, ואפלו מגעילו לבדו וקדם שעה חמישית (כד) יוש ששים - משום ונהה שקא יגעיל כלי של אסור בפחות מששים, דשם לא מהני לה הגעלה כל זמן שהוא פניומו, שחזור ובולע ממה-הגעלה, ואפלו שלחנות ישפשוף ופה וישקה אחר השפשוף (כט) מצת-לצת, שלא יהיו בניומו, ויהיו קגבין ופה מן המים הצוננים, שקא יצטנו מהן הרותחין, וזהו לשפף עליהם בריחות ולא על-ידי וריקה פאורי, דנה לא קשיב ערוי ונהה שישפוף עליהם מן הכלי שבשל בו המים, אכל לא ישאב עם כלי אחר מהקדרה ולערות עליהן להגעיל, דנה מקרי כלי שני אם מגעיל בלא אכן מלבן, אם לא ששוקה הכלי ששואב עמו תוף הקדרה עד שהמים מעלק רתיקה בקדרה קטנה, אז מקרי שפיר כלי ראשון מ"א בשם מהרי"ל, ועין מה שקטבנו לעיל בסימן תנא במשנה ברורה סעף-קטן קיד בשם מהרי"ל: (כא) לתוף כלי, הינו (כו) סל מנקב או שבכה, דבתוף כלי שאינו מנקב לא יגעיל אפלו כלי אחד, אפלו כשהוא צף ואינו נוגע בשולו, אלא-אספן משהה אותם בתוף היונה עד שהמים מעלים רתיקה בפלי שהוא רוצה להגעיל: (כב) אם נוגעים זה בזה, דבמקום נגיעתן (כ) לא סלקי רתיקה: אפי-עליגב דלענין

קחבו פמה אחרונים, אלא שכתבו (יא) דמה שקטב הרמ"א דצריך לזוהר בכל הדברים, לאו בונקא, דמדינא די מארבע שעות עד הלילה באחר משני הדברים, ויכולקמה, ויש (יז) מתרצים דלמכי נקט לאמר שש, דאז מהנכון לזוהר (יג) בכל הדברים הנזכרים בדברי המסבר, מה שאין כן אם מגעיל לאמר ארבע עד שש, די שיהיה נחיר באחד משני הדברים, דהניח: א) שצאה שלא יהיה הכלי שפגעיל וגם היונה הגדולה שפגעיל בתוכה, שניהם לא יהיו בניומו, ב) אם הכלי שפגעיל הוא פניומו, צריך שיהיה במים ששים נגד כל אחרו הכלי לבטלו ונאם מגעיל הרבה כלים זה אחר זה, (ד) צריך שיהיה במים ששים נגד פלם, דהאסור של חמץ שיש בתוף הפליטה חוזר תעור ומצטרף יחד: אכן אם היונה הגדולה היא פניומו, אין שום פקעה להגעיל בה אלא-אספן וכלי שיהיה מקדם פדיו, דמים שבתוכה אין הם ששים נגד הכלי גופא, פמבאר ביונה-דעצה בכמה מקומות: וכל זה מדינא, אכל פכד נהגו לבתלה להקמיר (טו) בקל התמרות, ואפלו אם מגעיל בשעה רביעית או קום מ"א וב"ח. ועין בבאר הלכה שבאורו בשם פמה אחרונים שסוברים, ולשני דברים אלו, הינו מה שמצריכין שלא יהיו הכלים בניומו או שיהיה במים ששים לבטלו, הוא מדינא אפלו קדם זמן אסור חמץ, אחר להגעיל סבין אסור בקדרה (טז) פשה (יז) אם יש ששים במים נגהו, ולא הוי פמבשל אסור כיון שאין כונתו אלא להוציא הליציה, ומכל מקום אין להשפמש אחר-כך במים שבקדרה: (אחרונים), ועין בהקמת-אדם כלל מז סעף ק"ט: ב (יד) יש לזוהר, ולדעת רמ"א ביונה-דעצה סימן צה סעף ג בהג"ה, (יט) אפלו בדיעבד אסור: (טו) מלהגעיל, ואפלו קדם שעה חמישית, כיון שהוא משעם פשוט וחלב: (טז) קינדו, פרוש, (יט) שחובב אותם בפעם אחת ביונה, והשעם, דפליטת הפשוט וחלב מתעבדים ביחד ונבלעין בתוף הכלים ונצטרקין: (יז) אחר מהם וכו', וכן-ימו מפר, שמקבל מאינו פניומו רק טעם פגום, ושאינו פניומו גספן מפר, שהשעם שובלע מפניומו

שער הציון

(יא) מאמר-מרדכי, וכן מוכח בפרי תרש ובבאר הגר"א, וכן הפרימגרים מעורר הנהר הדברים הוא על צד היותר טוב: (יב) חקיעקב: (יג) דלכתחלה לענין הגעלה טוב להש' לצעת הפוסקים שסוברים ולאמר שיש עד הלילה גספן אסור נותן טעם לפגם וכשהו, אספן על-כל-פנים יש לזוהר באלו התמרות הגיל: (ד) מאר-אברקם לפי דעת הש"ך בסוף סימן קכא, עין שם; ועין בהושי' רבי עקיבא איבר שפסקא עלי, ועין בפרימגרים, ועין בטען-אברקם שכתב, דאם בכלי אחר של חמץ נחפשל פשוט ובאחד דגים אין מצטרפין יחד, וכמה אחרונים השיגו על זה, ועין מהצית-השקל שמנשבו: (טו) ואף היונה שפגעיליה בה, נוגעין להגעיל אותה מקדם אף משהיא אינה פניומו ובית ופריח: (טז) ותקרה אינה נטרפת בכף: (יז) ולפי הטבאר לקמה הנהגו שלא להגעיל שום כלי פשהו פניומו אלא דוקא משאני כן יומו, מפר מפילא אפלו אין ששים נגהו: (יח) אחרונים: (יט) מגר-אברקם ושי"א, וחשעם, דאם הוי פנה אחר זה, כל (אחר) [אסור] לעצמו הוא גיט בר גיט דהתרא ואין אסור בפליטתו: (כ) דאף דבעלמא מהנהג שלא לשנות על-ידי הגעלה מקדש לחלב, הכא כיון שאין כונתו אלא להוציא הליציה-חמץ, שפיר פ"י (ל"ז) נהי חיים סימן י"א: (כא) אחרונים: (כב) ומה שאמר גל-שפן, משום דכלי של אסור לא שיק לבלי עלמא תמר דניט בר גיט, דהוי גיט בר גיט דאסתיא: (כג) מאמר-מרדכי: (כד) חקיעקב ופרימגרים ושי"א: (כט) וחקיעקב כתב דרי מעת-לצת מעת שגשמש עליו חמץ: (ס) לביש: (סא) עין בחושי' רבי עקיבא איבר מה שכתב בהו:

הלכות פסח כימן תנב

ד' האם מגעיל (טו) בעצת (כג) יגלגל הפלי. דאם לא-כן, במקום העצת לא סליק דיקולא דמיא: ה' אין מגעילין בחמי טבריה אפלו בליים שדינים בקלי שני, מפני שאינה תולדות האור, וכבולעו כף פולטו. מה בולעו על-ידי תולדות האור אף פולטו על-ידי תולדות האור: הגה מיהו, אם נשפשו בו רק כפי טבריה, (כד) מגעילו בהן (כ"י בשם א"ח). ואין מגעילין (כה) בשום (יו) משקה רק בפנים, (כו) מיהו, כדיעבד מהני הגעלה בכל משקה (כ"י בשם א"ח). אם מגעיל הרבה כלים ביונה עד שמרב פליטת הכלים נעשו המים פצוי, (כז) אין (יח) להגעיל עוד (כח) פאותן מים (ר"ן פ"ק כל הבשר: א' (כט) 'קלי גדול שאינו יכול להכניסו לתוך קלי אחר מחמת גדלו, (ל) עושה שפה לפיו (ט) (לא) 'בטיט פדי שחמלא היטב וגייעו המים בשפתו וממלאו מים ומרתיחו, (לב) 'או יקה (לג) אבן רותחת או לפיד אש וישליכנו לתוכו בעודו רותח ומתוך כך נרתיחו המים יתרו ויעלו על שפתו: ז' 'נוהגין (ט) לשטף הפלי במים קרים אחר הגעלה (לד) 'אמיד:

ה קצא כחוב דשם ספר האגדה ו אהוה ח"י ז צבדות גליליים צ"ו ח לשון היר"ן (הרא"ש ט' תרא"ש) וסמ"ק פ"ק ב' חסד"ס י' ס"ד דשם חשבות רש"י וישג' פ"ק (ס' פ"ק) * (כ"ד) שלא יחזיר הכלי מה שפלט מן

באר היטב

במשקה, וצ"ע, ח"י. וכתב בא"ח שאין להשפשו במי-הגעלה של אסור לתחלה אף שיש סי' נגד הפלי, משום דהוי פטבול אסור לתחלה כיון שרוצה להשתמש במים: (ט) 'בטיט. אף שהמים זכים ונדך הסיט: וה"ה חיונה שהקשירו בו פלים ורוצה להשתמש בו בפסח צריך לעשות לו שפה או אבן רותח, ט"ו. וכלי שחשמישו מבחוץ כמו קערה שפוסין לפעמים על הקדנה או פלי ששואבין בה מהקדנה, אין לו פקנה באופן זה, דצד חיצון לא נגעל, לכן צריך להכניסו פלו ליתרה, ט"א. וכלי שפיהו צד שא"א לשפשו בפנים או שיש לה קנים, אסור בהגעלה, מהר"ל. וע"ל סימן תנא ס"ק כג: (כ) לשטף. וכדיעבד אין קפידא אם לא שטף כלל, ח"י:

צ"ן ביח"וסף: (טו) בעצת. פתב כא"ח: וטוב יותר להשימו במתחנת קטנה של דגים הקלוצים, או בקל, עכ"ל, ח"י: (ח) משקה. ה"ה במים עם אפר שקורין בליא לוי"ג, כ"י הבי' ופר"ח י"ד סימן זה ס"ק י"ט, וע"כ אותה התגעלה שעושים בביתם בכלי גדיל עם אבנים מלכנים עם מי לוי"ג לא טקרו הגעלה שפיר ובפירט עושים אותה קשה מלכלכים, ע"כ צריכין להוציא פאותן פלים גדולים שאין מקניסין אותם לתוך חיונה שנקנה אותם היטב וצ"ע מים לכה, ח"י. ובכאר היטב אשר לפני צ"ן על ד"ק במ"ס וכתב עליו: המערכים עם אפר שקורין לוי"ג, ע"ש, משמע מלשוננו דעקר התגעלה הוא במי לוי"ג, ולא דק: (יח) להגעיל עוד. וכדיעבד שרי כמו

משנה ברורה

תחלה מן האסור שבו, אין צריך לעשות לו שפה: (ל) עושה שפה לפיו. ורוצה לומר, סביב לפיו ולא עליו ממש, כי צריך שיהיה פי הכלי מגלה כדי שיגיעו שם מי הרתיחה: (לא) 'בטיט. ובשאר כל ימות השנה כשרוצה להכשירו מאסור, (לו) עושה שפה מבצק. וטעם של עשיית השפה, משום (לז) שאי אפשר שלא נחו פעם אחת ניצוצות מתמך שפחבשול בו על השפה מלמץלה, ושפא כשעת הגעלה לא יתו עליו (לט) כליכך מי הרתיחה להפליט התמך שנקבל בו, ומשום הכי עושה השפה כדי שיגיעו שם המים, וכל זה בכלי שאין נדך להכניסו לתוך כלי ראשון של תמך רק שמשמשוין בחובו ברוחחין, ולכן סי' בתקנה זו: (מ) אביל קלי שחשמישו מבחוץ, בגון קערה שפוסין לפעמים על הקדנה או כלי ששואבין בה מהקדנה, אין לה פקנה באופן זה, דצד חיצון לא נגעל, לכן צריך להכניסו בלא ליתרה: (מא) שפיו צד שאי אפשר לשפשו בפנים, או שיש לה קנים [שקורין בער"י], אסור בהגעלה: (לב) או יקה. פ"דש, שימלאנו בתחלה היטב: (לג) אבן רותחת. דצוננת (מג) מצנן המים: ז' (לד) מיד. כדי שלא יחזיר ויבלע מים רותחין שצליהם שיש בהן פליטת התמך: (מד) ומכל מקום כדיעבד (מג) אף אם לא שטף כלל אין לחש, (מז) דהא אין מגעילין אלא קצת זמן אסור, או שהוא אינו בריימו, או שיש במים ששים נגדו, וכנ"ל:

טבילה אין חוצצין²⁶¹, לענין רתיחה שאני: ד' (כג) יגלגל הפלי. ורוצה לומר, שישפשו את העצת בחוף הרוחחין והאחו הכלי במקום אחר כדי שיעלו הרוחחין על מקום אחיות העצת, וטוב יותר (כח) להגעיל בשקב או בסל מנעב: ה' (כד) מגעילו בהן²⁶². או בחמי האור: (כה) בשום משקה. דאין טבצן להפליט את הפלוש: (כו) מיהו כדיעבד. משום (כט) דיש חילקין רגם משקין מפליטין כמו מ"ס²⁶⁴, וכמכין עלהו לענין דיעבד²⁶⁵, וכתבו הפוסקים דהוא הדין (ל) מים המערכים באפר, שקורין לוי"ג, (לז) או מה שנוהגין בעורפין, שמרתיחין הפלי על-ידי שמרייזן או בוייזן שטייין מערב במים, אין להגעיל בהן לתחלה רק במים לכה, (לח) וכדיעבד מהני התגעלה בהן²⁶⁶. וצ"ן בפריימריים שדעתו, דאם הוא קצת פסח ורוצה להגעילו פעם שני במים לכה, אבן אם הניע פסח, מפר להשתמש לתחלה בהגעלה זו²⁷¹: (כז) אין להגעיל עוד. דשוב (לג) אין כח בהן להפליט הפלוש, (לז) ואפשר דאפלו כדיעבד לא מהני הגעלה זו: (כח) פאותן מים. ואפלו הגעיל בהן (לכ) פלים שאינן בגריימן הדין בן: ו' (כט) קלי גדול וכי'. פרוש, שרוצה להכשירו, וחושש שמא יש על שפתו בליעת תמך במקום שאין המים עולים שם, וכן הדין ביונה אחר שהכשירו בו פלים ורוצה להשתמש בו בפסח, צריך לעשות לו שפה או אבן רותח, (לי) אביל בתחלה קצת שמכשיר הכלים ומכשיר חיונה

שער הציון

(כח) הדיעבד בשם אסור והתר. וצ"ן בט"ז סעף-מ"ג ה שפצד פ"פן שבה טוב יותר, שפאפן זה אין לחש כלל שיהיה ויבלע, ואף שפלים שלנו התנהג שאין מגעילין בגריימן, טבל מקום טוב יותר שלא יבלע כלל²⁷²: (כט) הוא דעת הרשב"א. ופרשו האחרונים נא"ר והגרי"א תה"ש) כן בכנות הרמ"א דקמ"א על דעת הרשב"א להקל בדיעבד, אבל לרוצה קמ"א אף בדיעבד אסור, ודלא כדמשמע מלשון דרכי-משה האר"ן וכלי עלקא מו"ם ג' (ז) אחרונים בשם ביח"וסף: (לז) מקור-מים וחי' אדם. וכתב עוד החי' אדם, דאין לאסור הפלי מפני שבלע מייין-שטייין¹ אם הוא לאחר שניסעשור חדש: (לכ) אף דתפרי חדש מצדו להחטיו במי לוי"ג אף בדיעבד, טעמה-יהודה וסאלה רבה השיגו עליו ונעקם להקל בדיעבד: (לז) בן מוכח בפריימריים וק"ש וק"א, וכן משמע בדין: (לח) צ"ן בהדיעבד. ומדברי תנ"ש ומטה-יהודה משמע דאף בדיעבד אסור, וכן משמע מאליה רבה, וכן להר תרצה שם באליה רבה יש להקל בדיעבד: (לה) עלת-שבת: (לו) ט"ז וקמ"משה: (לז) קמ"א: (לח) רש"י: (לט) ר"ן: (מ) מן-אברהם ושי"א: (מא) שם: (מג) מן-אברהם: (מז) חק' יעקב ושי"א: (מז) ביח"וסף בשם הרא"ש:

ה קצא כחוב דשם ספר האגדה ו אהוה ח"י ז צבדות גליליים צ"ו ח לשון היר"ן (הרא"ש ט' תרא"ש) וסמ"ק פ"ק ב' חסד"ס י' ס"ד דשם חשבות רש"י וישג' פ"ק (ס' פ"ק) * (כ"ד) שלא יחזיר הכלי מה שפלט מן

תרגום: 1 שכתבאבן הנדבקה לדפנות פליריין. 2 צנורות, הניו כרו או וכו' וכו'.

הלכות פסח סימן תנב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כב]

דלענין טבילה אין חוצצין²¹.

21) כמבואר בש"ך (י"ד סי' רב ס"ק ו), שאם מונח כלי ריק בתוך כלי אחר, נכנסים המים ביניהם, ועלתה הטבילה לכלי הפנימי, אך אם מונח כלי מלא וכבר בתוך כלי אחר, או שיש הרבה כלים בתוך כלי אחר ומנוחים הם זה על זה, יש לחוש שהמים אינם נכנסים ביניהם, ולפיכך לא עלתה להם טבילה. והוסיף, שאם יש הרבה כלים מונחים זה אצל זה, עלתה להם טבילה, אף שבתוך המים אחד נופל על חברו, שכיון שזוים הם אנה ואנה, בודאי מניעים המים לכל הכלים.

[שעה"צ ס"ק כח]

מקל קקום טוב יותר שלא יבלע קלל²².

22) אמנם, בבחייל לעיל (סי' א' ד"ה צ"ח) כתב שהמנהג להקל להגעיל כלי לחצאין כשאינו בן יומן.

[משנ"ב ס"ק כד]

מגעילו כהן²³.

23) ומים שהוחמו על ידי חשמל, הסתפק הפוסקי תשובה (סי' קע"א) האם נחשבים הם כאילו הוחמו באור עצמו וניתן להגעיל בהם כלי שנבלעה בו בליעה מחמת חום האור, וצ"ד להחמיר בדבר, וכן דן בזה בשו"ת צנפת פענח (סי' רע"ג אות ג). ולמעשה, דעת הגר"ש אלישיב והגר"ש אויערבך (שבות יצחק ח"ו פ"ט) שכיון שמתאדם גוף ההיזום מחמת החשמל, נחשב הוא כאש, ודין המים שהוחמו בו כהמי האור שאפשר להגעיל בהם בליעה שנבלעה מחמת האש.

ומים שהוחמו במקורגל, דעת הגר"מ פיינשטיין (הלכות פסח פ"ג הע"ה) שדינם כחמי האור, ואפשר להגעיל בהם בליעה שנבלעה מחמת האש. מ"א, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שם) שיתכן שאין דינם כחמי האור, ויש לחוש שלא להגעיל בהם [אלא אם כן הבליעה נכנסה על ידי חימום במקורגל]. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' ש"ח ס"ק כ) לענין ביטול במקורגל כשבת, שנחלקו הפוסקים אם נחשב הוא כתולדת האור או כתולדת חמה.

ולענין מים שהוחמו בדרך שמש, הובאה לעיל (שם) מחלוקת הפוסקים אם נחשבים המים כהוחמו בחמה או כהוחמו כתולדת חמה, אבל לכל הדעות אינם נחשבים כחמי האור.

[משנ"ב ס"ק ס]

ד"ש חולקין דגם מלשון מפליטין כמו מים²⁴, וסבבין צליהו לענין דיעבד²⁵ וכו', ובד"עבד מניי המגילה ב"ק²⁶ וכו', אכן אם הגיע פסח, מתר להשתמש לכתחילה בהגעה זו²⁷.

24) ולהגעיל בשומן של בשר, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"א סי' ס) שיתכן שאינו בכלל משקה, ולפיכך אין להגעיל בו אף לפי הדעות שאפשר להגעיל בשאר משקין, ואפילו כדעבד אינו מועיל, אכן, לגבי הגעלה בשמן חלב, כתב שמשמע מהפוסקים שאפשר להגעיל בהם לפי הדעות שאפשר להגעיל בשאר משקין.

ומים הנוצרים מריבוי ויעה [אדים], כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שנחשבים הם במים לענין הגעלה ולא כשאר משקין, גם אם אינם נחשבים במים לגבי הכשר טומאה [ראה מבשרין פ"ב מ"א]. ולפיכך מותר להגעיל בויעה זו אף לכתחילה. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תנ"א ס"ק פ"א) לגבי הגעלה בויעה.

25) ובמקום שיש ספק האם הכלי צריך הגעלה, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ב סי' מא) שאפשר לכתחילה לסמוך על הגעלה בשאר משקין, כיון ששיטת רוב הראשונים שמועילה הגעלה אף בשאר משקין, ויש אף ראייה לדבריהם מדברי הגמרא, ומעיקר הדין הלכה כמותם.

26) ונתינת חומר פוגם נזיל במים כגון אקונומיקה, דעת הגר"ש אלישיב (סידור פסח כהלכתו פ"ז הע"ז) שנותרת לכתחילה, שכיון שאינו גורם לעיבוי המים, אין חומר זה נחשב כשאר משקין שבהם אין מגיעלים לכתחילה. וראה לעיל (ס"ק א) שכתבנו בשם החו"א שאפשר להגעיל במים שיש בהם הרבה סבון, וראה מה שכתבנו שם באיזה אופן מגיעלים כך.

27) וכן בשעת הדחק כשאין אפשרות להגעיל במים, כתב בשו"ת רעיק"א (מהד"ק סי' פג) שאפשר לכתחילה להגעיל בשאר משקין, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' קטו אות ד).

[משנ"ב ס"ק לא]

לשורצה להקשירו מאפור, ע"שה פשה מבצק²⁸ וכו', ולכן סגי בתקנה זו²⁹ וכו', לכן צריך להקניס פלה לידן³⁰.

28) ואף ששפה העשויה מבצק אינה יכולה להחזיק את המים, ואם כן המים לא ישהו על שפת הכלי, כתב החו"א (או"ח סי' קכ ס"ק ד) שמי"מ מועיל הדבר להכשיר את הבליעה שנבלעה בשפת הכלי, כיון שעל ידי הבצק נצרה אפשרות למלא את הכלי באופן שבודאי לא התמלא מעולם יותר משיעור זה, וכשירתחו המים בודאי יעברו על כל שפתי הכלי.

29) ואף שמצוי לפעמים שהתבשיל שבכלי גולש על צידו החיצון, וצד זה אינו מוגעל, ובפרט כשהשפה שעשה מטו"ט או מבצק מונעת את הגעת מי ההגעלה לשם, כתב החו"א (שם ס"ק ה) שמועילה ההגעלה של תוך הכלי להפליט את הבליעה שנכנסה מבחוץ, והוסיף (שם ס"ק ז), שמסתבר שיכול להשתמש בכלי זה אפילו כמצקת, למרות שבאופן זה משתמש בצידו החיצון, והניח זאת בצ"ע.

וכן לגבי טיפה שנפלה על הכלי מבחוץ ונבלעה בו, כתב החו"א שם (ס"ק ט) שאין הלכה כדעת הפתחי תשובה (י"ד סי' צב ס"ק ג) שהצריך להגעיל את הכלי מבחוץ, או כדעת המג"א (ס"ק י"א) שהצריך למלא את הכלי במים רותחים עד שיגלשו ויגיעו למקום נפילת הטיפה ויכשירו את הכלי, אלא די בהגעלתו מבפנים. והדעת תורה (סעיף זה) כתב שכן מפורש באיסור והיתר (כלל נח דין ט"א) שדי בהגעלה מבפנים [אלא שלדינא החמיר המהרש"ם (שם ד"ה ומ"מ) שיגלשו המים, כדעת המג"א].

ואם יש חריצים או סדקים בצידו החיצון של הכלי, ויש חשש שיש בתוכם ממשות של איסור, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני פסח פ"א ס"ק ד) שאין הגעלת הכלי מבפנים מועילה לזה עד שישיר את הממשות מתוך החריצים או ילכין את אותם המקומות. ואם יש חלודה מצידו החיצון ואין חשש שיש חתחיה ממשות של איסור, די בכך שמגעילו מבפנים.

30) והחו"א (או"ח סי' קכ ס"ק ה) כתב שאין לדבר זה מקור מהגמרא, ומי"מ מספק יש להכניס את כולה ליורה.

ולהגעיל בתחילה רק את צידה הפנימי ולאחר מכן רק את צידה החיצון, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני פסח פ"א ס"ק ד) שרשאי לעשות כן.

[משנ"ב ס"ק לד]

כדי שלא יחזור ויבלע ממים רותחין שצליהם שיש בקו פליטת הקמח³¹.

31) ואף כשמכשיר מבליעת שנבלעו על ידי כלי שני, מבואר ברמב"ם (פ"ה מה"ל חמץ ומצה הכ"ד) שצריך לשטוף את הכלי לאחר הכשרו. אכן, לגבי הגעלה הנעשית על ידי עירוי, באופן שלא שהו המים על הכלי אלא מיד נפלו מעליו, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני פסח פ"א ס"ק ה) שאין צריך לשטוף אותו בצוק, כיון שבאופן זה אין חשש **המשך במילואים עמוד 19**

מילואים הלכות פסח סימן תנא המשך מעמוד 88

[שעה"צ ס"ק קנא]

תשובה יב). ובשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"א סי' קנא) כתב שאין לעשות כן גם אם לא היה היישוב מונח בהם אלא פחות מכ"ד שעות. והוסיף, שאם לא שם בבקבוק יי"ש אלא שבר (בירח), יש להקל אפילו אם שהה השבר בתוך הבקבוק יותר מכ"ד שעות, אם הבקבוק אינו מיוחד לשבר. והניחו בו שבר רק באופן זמני.

[שעה"צ ס"ק קנא]

נראה משום דאנו מצוי שישתמש בכוסות קמח של קמח ט"ש¹³⁶. 136) וכלי הרלקס [טוג וזכוכית שמצוי שמשתמשים בו לכוסות] שרגילים להשתמש בהם בחמין, דעת הגר"ש איערברך (ביצחק וקרא) שאין להקל להשתמש בהם בלא הגעלה, וכפי שהחמיר הרמ"א לגבי כלי זכוכית, ויש להגעילם בעירוי מכלי ראשון. דעת הגר"מ פיינשטיין (ספר הלכות פסח פי"ג הע' כא) שאין להכשיר כלי הרלקס לפסח.

[משנ"ב ס"ק קנז]

קדין כלי זכוכית, וכן"ל¹³⁷. 137) ובביה"ל לעיל (סכ"ג ד"ה כהיתוך) כתב, שלדעת הגר"א נם השו"ע שהיקל בכלי זכוכית שאינם צריכים הגעלה, מורה בענינו, כיון שהזכוכית אינה אלא ציפוי.

[משנ"ב ס"ק קס]

מספקא לא מחזקין אסורא שהיה קמח על הפלי¹³⁸. 138) ואף שלא התיר זאת הרמ"א אלא בדיעבד, מי"מ לענין כלי שבלע על ידי האור ממלח זה הגעילהו, כתב המשנ"ב לעיל (ס"ק כז) שמוותר להשתמש בו אף לכתחילה.

דהג"ל לא מהני להו משום דחייס שקא קקצה¹³⁴. 134) וכלי פיירקס [מזכוכית] העשוי באופן שיוכל לעמוד על גבי האש ואין חשש שמא יפקע, כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' פא) שמועיל להכשירו על ידי הגעלה, שכיון שהרמ"א לא החמיר בזכוכית אלא מחמת המנהג, יש להקל בפיירקס שלא דזה בימיה. דעת הגר"צ פרנק (שו"ת צ"ץ אליעזר ח"ט סי' כו א"ת ב) שהרצח להכשירו לפסח, יגעילונו שלש פעמים. מאידך, המהר"ם בריסק כתב (שו"ת ירושת פליטה טוף סי' כ) שאין להקל בפיירקס יותר מבשאר כלי זכוכית, ואין להכשירו לפסח, ורק להכשירו מבליעת שאר איסורים מותר על ידי הגעלה, כשאי אפשר בליבון. וכן דעת הנרי"מ פיינשטיין (ספר הלכות פסח פי"ג הע' כא) והגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"א עמ' לה) שאין להכשיר כלי פיירקס לפסח.

הזכוכית הקבועה על גבי כירים חשמליות, ועליה מניחים את הקדירות, דעת הגר"ש איערברך (הלכות שלמה פסח פי"ג סי' ט) שאין היסק הכירים מועיל להכשירה, שכיון שנוגעים בה התבשילים הנשפכים בתדירות, טעונה היא ליבון גמור. והיסק זה אינו כליבון גמור.

[משנ"ב ס"ק קנז]

ולתקשירו על-ידי ער"י שלשה ימים¹³⁵. 135) ובבקבוקי זכוכית המשמשים ליי"ש, כתב הערוך השולחן (סי' ט) שאין אפשר להכשירם על ידי עירוי שלשה ימים, כיון שהיי"ש הוא חרף מאד וטומד בבקבוק ימים רבים, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פי'

הלכות פסח סימן תנב המשך מעמוד 92

לשטוף את הכלי, כיון שהליבון אינו מופליט את הכליעה אלא שורף ומכלה אותה [במבואר לעיל (ס"ק כ)]. מאידך, בערוך השולחן (י"ד סי' קכא סכ"ב) מכוון, ששופכים מים אף אחר הכשרה בליבון.

שנבלעת בכלי הבליעה שנפלטת על ידי מי ההגעלה, ודברי הרמב"ם נאמרו כשהמים שהמים בכלי ובלעים בו. ולאחר הכשרה על ידי ליבון, דעת הגר"י קרליץ (שם) שאין צריך

הלכות פסח סימן תנג המשך מעמוד 92

מתערבת מיני תבואה. דעת הגר"ש איערברך (הלכות שלמה פסח פי"ד סי' ט) שהמנהג להחמיר בזה כשאר קטניות, וכן דעת הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' פא).

עוד בענין איסור קטניות האם הוא הנהגה או תקנה, ראה בספר סידור פסח כהלכתו (ח"א עמ' שנט).

7) ולענין תפוחי אדמה, שאינם קטניות אלא פירות האדמה אך הרגילות במוננו לעשות מהם קמח, הנשמת אדם (הלכות פסח סי' כ) הביא שבפירורא נהו לאסור תפוחי אדמה משום שעושים מהם קמח [ורק בשנה שזדה רעב גדול התישו בית דין על כך התירו להשתמש בהם]. דעת הגר"ש איערברך (הלכות שלמה פסח פי"ד דבר הלכה את כח וארחות הלכה הע' 109) שבתפוחי אדמה לא נתקבלו דברי הנשמת אדם כלל, כיון שהם גדולים ולא מוחלפי בחיטין, ובקמח תפוחי אדמה הירד לעצמו שלא להשתמש. וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' טג) שמשלם לא חששו לאסור תפוחי אדמה [בטעם ההיתור ראה מה שהבאנו לעיל (בהע' 6)].

8) ומה הן הקטניות הרמב"ם (פ"א מהל' בלאים הי"ח) כתב שכל זרעים האכילים לאדם, חוץ מן התבואה, נחשבים קטניות, כגון הפל האפונים והעדשים וכיוצא בהן. אכן, כתב המשנ"ב לקמן (סי' תסד

בשו"ת מלמד להועיל (ארי"ח סי' פח) הביא שנהגו בירושלים לאסור את הזבונים, וכן כתב בספר מקראי קודש (שם) ובשו"ת חלקת יעקב (שם) שנהגו לאסור את הזבונים, אך גם הם כתבו שכיון שהטעמים לאיסור לא קיימים בבוטנים וגם מכחינה מציאותית אינם דומים לקטניות, וגם שיש המתירים את הקטניות עצמן כל שנעשו באופן שאף במיני דגן לא שייך שוב לאידי חימוץ [ראה הע' 10]. לכן מותר להפיק מהם שמן בהכשר לשם פסח. ובמקראי קודש הוסיף, שכל זה רק כשהשמן הופק קודם פסח הזבונים ובררו היטב מחשש תערובת דגן, ובחלקת יעקב הוסיף, שאם יש מקום שנתנו איסור כשמן חי' להתיר.

וכעין זה דנו הפוסקים לענין שמן המופק מכותנה, אם נחשב הוא כשמן קטניות האסור באכילה [במדרוק מהרמ"א להל'], שבספר מקראי קודש (שם) כתב שמוותר להשתמש בו כשמעשה בוהירות ובהכשר, והוסיף ששמעו שגם הגר"ח סולוביצ'יק התירו, וכן הובא בשם הגר"מ פיינשטיין (סידור פסח כהלכתו פ"טו הע' 26). מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' קלח) כתב שיש להחמיר שגם זרע הכותנה נחשב קטניות ואסור לאכול את שמנו. והוסיף, שבשו"ת זכרון יהודה (ארי"ח סי' קלט) כתב ששמעו שמונה ישראל לאסור את השמנים המופקים מכל מיני זרעונים אף אלה שאינם קטניות, ומשום שקשה מאד לבררם

